ՇԱԲԱԹ, 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ № 229

ՀՈՐԻԶՈՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1913

ԲԱԺԱՆՈՐԱԳՐԱԾԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան 8 ռ., 11 ամիսք—7 ռ. 50 կ., 10 ամ.—7 ռ., 9 ամ.—6 ռ 50 կ., 8 ամ.—6 ռ., 7 ամ.—5 ռ. 20 կ., 6 ամ.—4 ռ. 50 կ., 5 ամ.—3 ռ. 90 կ., 4 ամ.—3 ռ. 20 կ., 3 ամ.—2 ռ. 40 կ., 2 ամ.—1 ռ. 60 կ., 1 ամ.—80 կ.
ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան 10 ռուբ., կէս տարին 6 ռուբ.
ԹՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան 120 ղրշ., կէս տարւանը 70 ղրշ.
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . . . 30 ֆր.
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . . . 6 դոլլար
Ամսագրագրուել կարելի է ամէն ժամանակ, բայց աշխատել իւրաքանչիւր ամսի 1-ից։ Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել 40 կոպ. մարկայ։

Առանձին № -ը ամէն տեղ 5 կ.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆԻՒՈՒՄ ԵՆ ԱՄԷՆ ԼԷԶՒՈՎ.—1-ին երեսի վրայ տողին (պետիտ) 10 կոպ. Կողմերից դուրս՝ 20 կոպ., 4-րդ երես 5 կ., Կողմերից դուրս՝ 10 կոպ.։
Ռուսերէնով ամսում և Թիֆլիսում յայտարարութիւններ ընդունում են նաև Մ. Ա. Գասմանի գրասենեակում՝ Թիֆլիզ, ул. Пушкинская ул. и Армянского Базара, № 2. верхн. этаж.
Խմբագրութիւնը և գրասենեակը՝ Թիֆլիզ, Բէկերեան փ., № 30 Հեռաձայն № 15—75.
Խմբագրութիւնը բաց է 9—3 ժ., գրասենեակը 9—3 ժ. ցերեկ. և 6—8 ժ. երեկ.։
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція газеты, „Оризонъ Бебутовская ул. № 30, Телеф. № 15—57.
կամ Tiflis (Russie, Caucase) Rédaction «Horizon»

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԸ

Թիֆլիս, 12 հոկտեմբերի

ԵՐԿՈՒ ՅՈՒՇԱՐԱՁԱՆ

—

Այսօր, Մեծ Տօնի առաջին օրը, ակամայից մեր յիշողութեան մէջ անդնդում է այն անց ու դարձը, որ տեղի ունեցաւ վերջին երկու տարւայ ընթացքում, այսինքն այն օրերին, երբ առաջին անգամ վիթխարի յղացաւ յաւերժացնելու հայ տառերի գիւտի 1500 և հայ տպագրութեան 400-ամեակները։ Անմասն ազգուկները չեն, որ մեզ հետաքրքրում են ներկայումս և որոնք չափից դուրս առատ էին վերջին ժամանակներս, այլ այն ոգեղեն, որոնցով յաւերժանալու են հայ կեանքի այդ երկու սքայ երևոյթները։ Այդ յուշարձանները լինելու են հայ ազգային գրականութեան համար կանգնելիք քարանձաւները, որովհետև որուելու համար մի ցեղի նկարագիրը, նրա հանճարը, ոգին միշտ էլ մեր առաջ ձեռք ձեռքի տուած գանգնելու են նրա կուլտուրայի երկու խոշոր արտայայտիչները։ Լեզուն ու գրականութիւնը են, որ իրենց մէջ խտացնում են ցեղի բոլոր առանձնայատկութիւնները, գրանք են, որ հանդիսանում են ցեղի կուլտուրայի «հիմունքների հիմունքը»։

Այնպէս որ, եթէ այսօր խօսք լայ հայ ցեղի կուլտուրայի յաւերժացման մասին, բնականաբար հայ գրողն ու գրականութիւնն է, որ ամենից առաջ ծառանում են նրանց պարթև հասակով։ Եւ իսկապէս ինչ այլ մեծ յուշարձան կարող է լինել հայ տառերի գիւտի 1500 և հայ տպագրութեան 400-ամեակների համար, քան այդ քարանձաւների իրագործումը։

Եւ այսօր, Մեծ Տօնի առաջին օրը, տարուած մեր պատմութեան այդ փայլուն շրջանների յուշերով, մտանանք հին անց ու դարձը և աշխատենք ընդհանուր այցերով գրականացնել հայ ցեղի ինքնուրոյնութիւնը պահպանող այդ գործոնները՝ անուանելով մի-մի գրողներ՝ գրողական ու գրական քարանձաւները։

ՄԵՐ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈՒՇԱՐԱՁԱՆԸ ԵՒ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Յուշարձանի թէ անունը, թէ սովորութիւնը երբայական ծագումն ունի։ Իսրայէլ տարին մի անգամ Իսրայէլի ժողովուրդը տանում էր եղեմական վերջինիցից ազատուելու օրը, իր ազատելին ինքնուրոյն կեանքի վերածնուելու տարին, և ցնծալին փառաբանելով հաշուում էր ի լուր աշխարհի։

Եղ տարին բացում էին նրա բանտերի դռները, զրկեալներին ու գերեալներին սատանում էին իրենց հարազատներին ու տարացածները, տարուելիները իրենց ազատութիւնը, և եղ տարւայ ամբողջ ընթացքում էլ յատկացրած էր Աստուծուն, որ հանել էր նրան գերեվարական վերջինիցից և պատուիրել էր. «Եւ արաւջիք զամենայն իրաւունս իմ և զամենայն դատաստանս մեր, և պահեսջիք յերկրին ձերում վասն ուրախութեան»։

Ահա մենք էլ որոշել ենք յոբելեանական տարի. Տօնում ենք մեր գրերի վիտի ու տպագրութեան յոբելեանը։ Ամէն կողմից համազգային մի մեծ տօն։

Այո, մեծ ու հրաշալի էր տեսարանը, երբ Իսրայէլի Մովսէսն լիցուում էր Սինայից ու բերում էր հետը Աստուծոյ պատգամները։ բայց նրանից ոչնչով պակաս վեհ ու վսեմ չէր, երբ Հայոց Մեսրոպը ժամանակի լուսաւորութեան հարեանքից հայաստան էր մտնում հայոց այբուբենը բերելով իր հետ։ Եւ իզուր չի ուսանողութիւնը ասում, թէ Աստուծային ձեռքը գրեց էդ այբուբենը, ու էդպէսով գրեց մեր գրի ու գրականութեան սկիզբը։ Նրանից յետոյ մենք ունենանք սեփական ազգային գրողց ու գրականութիւն, որ խաղաղ օրերում ոսկեզար է ստեղծել մեզ համար, իսկ դժբաստութեան օրերում ճանապարհ է ցոյց տուել մեր ազգին դէպի լուսաւոր ապագան, էն լուսեղէն սինի նման, որ երբեմն Իսրայէլի ժողովրդին ճանապարհ էր ցոյց տալի օձերով լիքը անապատներում դէպի Աստեանց երկիրը։

Նոյն ճանապարհն է ամէն մի ժողովրդի առաջ, նոյն օրէնքն ու նոյն ուժերը։

Թող մեր 1500-ամեակի մեծ յոբելեանն էլ լինի մեր ազգային վերածնութեան սկզբի սանը, թող սա լինի մի համազգային փոդանարութիւն ի լուր աշխարհի, թէ ապրում է հայ ժողովուրդը, և մենք էլ էս տարւան՝ ոչ թէ ամբողջ ընթրն ու աշխատանքը գնենք նրա փոքրիկ մասը միամիտ սրտով ևերինք Մահակին ու Մեսրոպին մեզ ժամ ուղարկող Աստուծուն, այսինքն նրան հանելի գործերին—Հայոց Գրողցին ու Հայոց Գրականութեան։

Փոյթ չէ, թէ փոքր կը լինի մեզանից շատերի տաղը։ Մեր ժողովուրդը մի շատ իմաստուն առած ունի, որ ասում է «շատը ուժից, քիչը սրտից»։ Քիչը տալով ամէն մարդ իր սիրտը բերած կը լինի մէջ տեղ, և միայն սրտով է, որ գեղեցիկ ու մեծ գործեր են կատարուում։

Ցոմվ. Թումանեան

ՄԵԾ ՏՕՆԸ

—

Յաւերժական օրէնքով ու յիշատակութիւն է տեղում այսօր։

Մարքերն ու բերանները մի արտայայտութիւն ունին միայն։

Բոլորը լարած տենդով միացած էն այս հանդիսաւոր օրը, ուր ոգիների մշտական թռիչքը կանգ է առնում յանկարած Աբրահամեան դաշտի մի հատիտա ասկիտնում Մեսրոպի դամբանի վրայ՝ օրհնելու նրա ստեղծագործութիւնը։

Ամենամեծ ձայնն է, որ դարերի խորքից յառնում է մի վայրկեան իր շուրջը ամփոփելու ամենքին, ամենքին՝ ով իր անունն է կրում. ու մեռելներն էլ բոլոր խորքութիւնները, բոլոր տաւերները, բոլոր չարութիւնները։ Մեծութեան առջև բոլոր փոքրութիւնները պապանձուում են։

Ցիշատակութեան յաւէտ արժան օրերից մէկն է հազարամարէտ տեսարքերից մէկն է հազարամարէտ տեսարքերի մէջ իսկ։

Այնտեղ Արագածի մի խուլ մենութեան մէջ առկայծում է փոքրիկ կանթեղը և նրա մէջ մեղմ լոյսը այսօր հրաւիրում է նրա մեղմ լոյսը այսօր հրաւիրում է նրա մեղմ լոյսը։ Ամենքը գերեվարուած էն նրա մեղմ լոյսի ազդեցութեան տակ